

Toen Cyrenius over Syrië Stadhouder was

VOOR het grootste deel der mensheid, zelfs voor den Christen, die zijn Bijbel goed kent, is de toestand, waarin Palestina in de eerste eeuw onzer jaartelling verkeerde, een raadsel. Hij hoort en leest wel van Herodes en Herodes den Viervorst, hij weet, dat er Romeinsche stadhouders waren; maar hoe dat alles nu precies in elkaar zat, weet hij niet. Dat is ook niet verwonderlijk. Zelfs de groote geschiedschrijver Tacitus stond versteld van de wonderlijke gecompliceerde en verwarde toestanden in het Joodsche land. Ik wil probeeren in dit artikel iets omtrent die toestanden duidelijk te maken.

In het begin van de eerste eeuw onzer jaartelling was Israël verenigd onder de regering van Herodes den Grooten (Matth. 2 : 1). Maar bij zijn dood verdeelden zijn zoons het land in verschillende bezittingen. Zijn zoon Archelaüs kreeg Judea, Samaria en Idumaea, dus het zuidelijke gedeelte des lands, tot aan de Dode Zee en den Jordaan, met den titel van koning (Matth. 2 : 22); Herodes Antipas kreeg Galilea en Perea, dus: het noorden des lands, aan de westzijde van den Jordaan en het over-Jordaanse, tot aan de zee van Galilea, met den titel van viervorst (Lukas 3 : 1), terwijl Herodes Philippus onder denzelfden titel het land kreeg ten noord-oosten van de zee van Galilea (Lukas 3 : 1).

Het scheen dus, dat de familie van Herodes er voor gezorgd had vasten voet in Palestina te houden; maar in werkelijkheid verkeerde het land in de positie van een Romeinsche provincie. Later werd het oude verenigde koninkrijk onder Herodes Agrippa I voor een wijle hersteld (Handelingen 12:1), maar ten slotte daalde het land weer tot den rang van een Romeinsch wingewest, dat geheel door Romeinsche stadhouders werd bestuurd (Handelingen 23:26 en 24:27). Dat waren zoo in een tijdsverloop van vijftig jaar de bestuurswisselingen in Palestina.

Gedurende de tien jaren, dat Archelaüs regeerde, maakte hij groote fouten en bedreef vele wreedheden tegen de Joden en Samaritanen: volgens Flavius Josephus doodde hij niet lang na zijn troonsbestijging 3000 Joden in den tempel. Op grond van zijn tyrannie, werd hij in het jaar 6 van onze jaartelling, na een tegen hem ingebrachte klacht, door den keizer verbannen. Nu week inderdaad de scepter van Judea: het koninkrijk van David en Salomo werd geheel beschouwd als een Romeinsch wingewest. Cyrenius, die over Syrië stadhouder was — Lukas noemt dezen Romein bij zijn Kerstverhaal — ontving van den Romeinschen keizer

DOOR M. VAN DER VLIET

hij het bestuur gedurende zijn afwezigheid aan den Hoogepriester en diens raadsliden overliet.

Met de Romeinen deden echter de Romeinsche gewoonten, de Romeinsche belastingen en andere voor de Joden onaangename dingen hun intrede. De stemming ten opzichte van de vreemde onderdrukkers was dan ook allesbehalve vriendelijk, en hoewel het krachtige optreden der Romeinsche autoriteiten het uitbreken van een opstand in Jeruzalem zelf wist te voorkomen, stonden er in het noorden des lands telkens weer mannen op, die zich aan de spits van een bevrijdings-opstand wilden stellen. Maar steeds tevergeefs. Niets en niemand kon de schrikkelijke cohorten der Romeinen weerstaan.

Zoolang Augustus op den troon zat, wisselden de stadhouders snel. Marcus Ambivius volgde Coponius reeds na enkele jaren op. Annius Rufus werd in het jaar 13 en Valerius Gratus in het jaar 14 stadhouder. Maar in dat laatste jaar gaf keizer Tiberius, die intusschen den troon beklimmen had, bevel, dat aan deze vele mutaties een einde moest komen. Valerius Gratus behield dan ook zijn stadhouderschap tot het jaar 25, toen hij werd opgevolgd door Pontius Pilatus.

De wijze, waarop deze stadhouder zich bij de Joden gehaat maakte is van algemeene bekendheid. Ook de Heilige Schrift (Lukas 13:1) verhaalt van zijn wreedheden. De Heiland stond voor dezen stadhouder terecht en stierf onder zijn bewind den kruisdood.

Pilatus regeerde ruim 10 jaar; toen werd hij, wegens een door de Samaritanen tegen hem ingebrachte klacht bij den keizer ontboden. Hij stierf in het jaar 40, naar de overlevering wil, door eigen hand. In de jaren

Keizer Augustus (geb. 63 j. v. Chr., gest. 14 j. n. Chr.)

Keizer Vespasianus (9—79 j. n. Chr.)

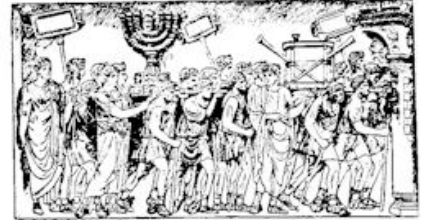
die op Pilatus' dood volgden, scheen het, alsof Palestina weer onder de dynastie van een Herodes zou komen. Herodes Agrippa I, een kleinzoon van Herodes den Grooten, kreeg van keizer Claudius toestemming om, onder den titel van koning, over geheel Palestina te heerschen. Om zoo veel mogelijk bij de Joden in de gunst te komen, volgde hij nauwkeurig de voorschriften der Farizeërs op, deed vele offeranden en hield zich aan de wet van Mozes. Om nog meer de vriendschap der Joden te verkrijgen, wierp hij zich tot vervolger der Christenen op. Hij liet Johannes ter dood brengen en zou ook Petrus hebben omgebracht, als deze laatste niet op zoo wonderbaarlijke wijze uit de gevangenis was gered (Handelingen 12:1—20). Maar Palestina werd niet lang door hem bestuurd. Hij stierf in het jaar 44. Zijn verschrikkelijke dood is ons in Handelingen 12 beschreven.

Na den dood van Agrippa I kwam, daar zijn zoon te jong was om den troon te bestijgen, Palestina weer, als Romeinsch wingewest, onder het bestuur van een procurator, zulks onder oppertoezicht van den stadhouder van Syrië. De Romeinsche procurators, zelfs de besten onder hen, waren niet soepel en toegevend ten opzichte van de Joden, maar zij legden er zich op toe iedere uitging van nationaal zelfbewustzijn te onderdrukken. Dat was in het bijzonder het geval met Alexander, een afvallige Jood, die noa erger te keer ging dan de Romeinen zelf, en m.t. Felix (52—60). Tacitus noemt Felix een man, „die koninklijke heerschappij voerde, en allerlei gruwelijkheid bedreef, maar die een slavenziel had”, en zijn bewind deed het Joodsche volk wel bijzonder sterk gevoelen, hoe zwaar het Romeinsche juk drukte.

In dien tijd namen ook de rivaliteit en twisten onder de priesters in hevigheid toe en er ontstond een strijd op leven en dood tusschen de edelen en het volk, ter-

wijl de wanhoopsdaden van desperate fanatici de ellende van het land nog vergrootten. Toen zond Nero, in het jaar 60, Parcius Festus naar Palestina, om in den daar heerschenden chaos orde te scheppen. Maar hoe goed hij ook wilde, hij bleek niet in staat de zaken, door zijn voorgangers verknield, weer in goede banen te leiden. Na een tweejarig bewind stierf hij in Judea.

Zijn beide opvolgers deden niet voor Festus' voorgangers onder. Hun wanbeheer verhaastte het uitbreken van een opstand! Albinus (62—64) verrijkte (met den Hoogepriester Annas!) zich ten koste van de reeds uitgemergelde bevolking en het bewind van Gessius

Triomftocht der Romeinsche soldaten, de door Titus in het jaar 70 te Jeruzalem veroverde zilveren trompetten, gouden kandelaar en tafel der toonbrooden meevoerende.

Florus (64—66), die heele dorpen en steden plunderde, was zoo intens slecht, dat de Joden weer naar het bewind van zijn voorganger verlangden!

Eindelijk, in het jaar 66, brak dan de opstand te Cesarea uit, ten gevolge van een voor de Joden smadelijk edict van keizer Nero, en die opstand zette zich over de lengte en breedte van het Joodsche land voort. Cestius Gallus trok aan het hoofd van een groote troepenmacht van Antiochië naar Judea. Na een verwoestend aanval op den Tempelberg, wilde hij zijn troepen terugtrekken maar leed, door de Joden aangevallen, een smadelijke nederlaag.

Toen keizer Nero het bericht van deze nederlaag ontving, belastte hij Vespasianus met het bevel over de cohorten in Judea. Na een succesvollen veldtocht riep Vespasianus zichzelf in 69 als keizer uit en gaf zijn zoon Titus het bevel der troepen over. Eenige dagen vóór Paschen van het jaar 70 verscheen Titus met zijn legioenen voor de Heilige Stad, waarin een groote menigte verzameld was om het Paschfeest te vieren. Een verwoede strijd begon. Honger en pest heerschten in de stad en honderd-duizenden lijen werden over de stadsmuren geworpen. Nadat Titus de buitenmuren der stad had overweldigd, vluchtten vele Joden naar den Tempel. Titus had uitdrukkelijk bevel gegeven den Tempel te sparen, maar een soldaat wierp een brandende fakkel in het kostbare gebouw. Titus deed tot op het laatste oogenblik het uiterste om zijn soldaten in de hand te houden, maar deze waren, gek van vreugde over de overwinning na het lange beleg, niet meer te houden. De slachting was verschrikkelijk.

De prachtige tempel ging in vlammen op. Inderdaad werd „geen steen op de andere gelaten” (Matth. 24 vs. 2). De bovenstad werd eenige weken later overmeesterd en met den grond gelijk gemaakt. Meer dan een miljoen Joden lieten bij dezen opstand het leven en meer dan 90.000 gevangenen werden als slaven verkocht of naar Rome gezonden om in het Colosseum bij voorstellingen op te treden. Het boek der wet, de tafel der toonbrooden en de gouden kandelaar werden in triomf meevoerd; op den

Titus-boog in Rome is deze triomftocht afgebeeld. De verwoesting van Jeruzalem sloot een tijdperk van groote vernedering voor het oodsche nationale bewustzijn af en maakte voor goed een eind aan het zelfstandige volksbestaan.

Keizer Tiberius (geb. 42 j. v. Chr., gest. 37 j. n. Chr.)

Augustus de opdracht Judea en Samaria bij het keizerrijk in te lijven, en onder een procurator of stadhouder te plaatsen. Deze stadhouder moest te Caesarea, aan de zee, zijn zetel hebben en het land door Romeinsche soldaten in bedwang houden. Copenius, de eerste procurator, legde een klein garnizoen in den burcht Antonia, ten N.W. van den tempel, en kwam alleen op de groote feestdagen naar Jeruzalem, terwijl

Keizer Titus (40—81 n. Chr.)